

Valon päivän puhe 2.2.2017

Tapio Kallasjoki, Metropolia Ammattikorkeakoulu / Suomen Valoteknillisen Seuran puheenjohtaja

Mitä uutta kuuluu valaistusalalle?

Tämä kysymys esitettiin minulle äskettäin. En saanut puserrettua vastausta. Syy ei ollut se, että ei olisi mitään uutta vaan se, että kaikki tuntuu olevan muutoksessa ja uutta asiaa tulee koko ajan. Olisiko helpompi vastata siihen, mikä on ennallaan?

Valaistus ja näkeminen liittyvät yhteen. Näkemistapahtuma koostuu kolmesta eri osatekijästä: Havaittaja - tila ja valaistus - näkökohde/näkötehtävä.

Ehkä ainoa näistä ei muutu ja se on ihminen ja ihmisen näköaisti. Sen sijaan tietomme näköaistista lisääntyy. Sen lisäksi tieto valon ei-visuaalisista vaikutuksista ihmiseen lisääntyy, ja se vaikuttaa myös valaistukseen. Näkökohteet ja tehtävät muuttuvat uusien työtapojen ja välineiden vuoksi.

Tilat ja valaistus ovat jatkuvassa muutoksessa. Yritin etsiä käännoästä sanalle "ledification", mutta sitä ei löytynyt. Googlen ehdotus oli ledification. Joitain vuosia sitten ledeistä tuli mieleen vanha sananlasku "Paljon puhetta, vähän villoja". Myyntimiehet puhuivat paljon ledeistä, mutta osuus kaupasta oli vaatimaton. Nyt tilanne on toinen. Tukkuliikkeillä ja suurilla toimijoilla, joiden valikoima kattaa koko valaistussektorin, ledien osuus liikevaihdosta on yli puolet. On helppo uskoa ennusteisiin, että 2020 osuus on noin 80 %.

Ledien valon spektri poikkeaa sen verran perinteisistä valonlähteistä, että se on nostanut esiin monet jo aiemminkin havaitut puutteet valaistuksen laadun arviointimenetelmissä, esimerkiksi

- häikäisy
 - o UGR kiusahäikäisy ei sovi valaisimille, joiden valoaukko on epätasaisesti valottunut
 - o UGR ei sovi liian pienille eikä liian suurille valaisimille
 - o estohäikäisyn aste FGR ei enää riitä kuvaamaan häikäisyä ulkona
- värinointisto
 - o yleinen värinointisto Ra on aina ollut huono indeksi, mutta ledeillä korostuu erityisesti amerikkalaisten kehittämä uusi TM-30 ei suoraan kelvannut kansainväliselle valaistuskomissiolle, vaikka sitä hyvänä pidettiin
- elinikä
 - o määrittely vaikeaa, kun ledeillä se perustuu valovirran alenemaan

- o valaistushuollon määrittelyt vanhentuneita, kun lamppu ja valaisin eivät enää välttämättä ole eri asia

Pitääkö näiden lisäksi olla huolissaan:

- sinisen valon vaaroista (blue light hazard)
- vuorokausirytmien häiriintymisestä
- siitä, että uuden energiatehokkaan ja moneen taipuvan valonlähteen myötä energiankulutus ei laskekaan vaan lisääntyy, kun valaistuksen käyttö lisääntyy - rebound-efekti
- häiriövalosta tai ”valosaasteesta”

Vastaus löytyy Abraham Lincolnin lauseesta:
“The best way to predict your future is to create it.”

Voimme siis kaikki toimia yhdessä niin, että ei tarvitse olla huolissaan.